

הידושיו של מקרא

וזאת הברכה – שמחת תורה

ממידת הרחמים, ובאמת על פי הדין לא הגיעם הברכות, לזה הדגיש כאן הכתוב איש האלקים, דגם בברכה בא מצד מידת הדין, ובדין היה לו לברכם, וזהו דאמר את בני ישראל ולא בני יעקב, לומר לך דאינם בבחינת יעקב קטן ודל, אלא ישראל לשון חשיבות, דראויים לברכה נינהו ולכך ברכם לפני מותו.

והטעם דבאמת נקרא משה בשם איש האלקים מידת דין ולא במידת הרחמים, עיין באור החיים הק' שביאר דזהו מגדולתו של משה, דכל הצדיקים על אף צדקותם מ"מ אינם צדיקים במידת הדין דהיינו מדינא דהרי כתיב כי לא יצדק לפניך כל חי, אבל נשתנה משה מן שאר הצדיקים דהוא היה צדיק אפי' מדינא, ולכך נקרא איש האלקים דהיה צדיק אפי' במידת אלקים מדינא.

ולפי זה אין צורך לומר דמשה היה במידת הדין כלפי ישראל וכפי שאמרנו לעיל, אלא דכלפי ישראל ודאי היה נוהג במידת הרחמים, רק דהוא גבי צדקותו היה אפי' במידת הדין, רק דמ"מ זה נכון לומר גם לביאור זה מה שאמרנו דמה שכרכם היה אפי' מדינא ושראויים לברכה.

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (לג, ד). צריך ביאור מה דנכתב הפסוק בלשון תורה צוה לנו משה, הרי איירי כאן שמושה הוא המדבר, ולא ראוי למדבר

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו (לג, א). צריך ביאור מהו דנקט הכתוב 'וזאת הברכה, דעל מה בא וא"ו זה להוסיף, ולמה לא די לומר זאת הברכה וכו'.

עוד צריך ביאור למה נקרא משה איש האלקים לשון אלוקות דהוא דין ולא איש ה' לשון רחמים. ואם משה היה בבחינת אלקים דהוא דין איך שייך שיבוא לברכם לפני מותו, לפי מידת דין היה לו לבוא ולהוכיחם כל אחד במה דנצרך לו ולא לברך ברכה, או שגם אם לברך בא מ"מ היה לו גם לומר להם דברי תוכחה, וכפי שמצינו ביעקב אבינו ע"ה שהוכיח לשמעון ולוי לפני מותו.

עוד יש לדקדק למה כאן נקט 'את בני ישראל' ולא את בני יעקב כבמקומות אחרים בתורה, וכהא דלקמן מורשה קהלת יעקב, דהרי לשון ישראל הוא שם של חשיבות יותר.

ואולי יש לומר דבאמת הכל בחדא מחתא יתורין, דהיות ומשה היה איש האלקים ובמידת דין, באמת הוכיחם לפני מותו וכפי שמצינו בכל הפרשיות הנ"ל, בניצבים ובוילך ובהאזינו, וכמו שמצינו ביעקב, רק דאחר כל זאת בא גם לברכם קודם מותו, ולכך אמר דאחר כל הנ"ל 'וזאת הברכה, דהגיע הזמן גם לברכם, וכדי שלא תחשוב שבברכה כן היה הדבר

לומר על עצמו תורה צוה לנו משה, וכי על עצמו יאמר כן, והיה לו לומר תורה צויתי לכם.

לעולם בכל דרא ובכל נפשא, וזהו דנקט קהלת יעקב, יעקב לשון קטן ודל, דאפי' בדורות חלשים כאלו עדיין היא ירושה לנו, מכוח כן, והיינו שמוכטחים אנו בזה שלא תשתכח תורה מישראל.

גם מהו דנקט 'לנו' והיינו שכולל עצמו בתוכם, וכי הוא צוה לעצמו גם כן, הרי להם צוה, ואילו לעצמו קיבל מן הקב"ה.

דממילא ניהא דבאמת משה אינו מדבר על עצמו היינו על גופו המדבר אליהם, אלא על עצם נתינת התורה ע"י נשמתו שהוא נשמה כללית בכל ישראל, וכוחה כי רב שתהא לנו בכך התורה מורשה לעולם.

עוד קשה למה כלל כתיב כאן דתורה צוה לנו משה, הרי הקב"ה הוא אשר צוה לנו את התורה, ומשה הוא רק זה שמסרה לנו.

ולזבולן אמר שמה זבולן בצאתך ויששכר באהליך (לג, יח). היינו כדביאר רש"י דעשו יששכר וזבולן שותפות שיהא זבולן יוצא למסחר ובמה שהוא משתכר נותן לתוך פיו של יששכר, ובכך יוכל יששכר לעסור בתורה בלא טירדא.

עוד צריך ביאור מהו דאמר מורשה קהלת יעקב, וכי תורה ירושה היא, הרי התורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה יבוא ויטלה, ואין נוחלים אותה בירושה אלא ביגיעה. עוד צריך ביאור מהו לשון יעקב דנקט הכא דהיינו לשון קטן ודל, ולא נקט ישראל לשון חשיבות, הרי לכבוד התורה שהוא מורשה לנו היה יותר ראוי למינקט לשון חשיבות ישראל.

אבל לכאורה קשה, דעל אף דעשו שותפות ביניהם ולכך יש לו לזבולן לשמוח בצאתו למסחר, מ"מ למה יהא שמחתו קודמת לשמחתו של יששכר, וכדכתיב רק אח"כ ויששכר באהליך, וכי שייך להקדים השמחה של היוצא למסחר קודם השמחה של הלומר תורה.

ועיין באור החיים הק' שביאר דפסוק זה המשך לכתוב הקודם הוא דמיירי על העם שישא מדברותיך והם יאמרו תורה צוה לנו משה וכו'. רק דעדיין לפי זה יקשה למה אמרו דמשה הוא דצוה לנו התורה וכנ"ל, וגם מהו מורשה קהלת יעקב.

ועל אף דביאר רש"י שם דלכך הקדים את זבולן ליששכר שתורתו של יששכר ע"י זבולן היתה, מ"מ לשמחה זו על יציאתם למסחר מה זו עושה יותר מן שמחת התורה של יששכר, דבשלמא על זכות התורה שיש בידי זבולן שייך להקדימו ליששכר באיזה טעם, אבל לגבי השמחה בתפקידים איך שייך לומר כן, הרי ודאי יש למי שזכה לישיב באהלה של תורה לשמוח הרבה יותר שזכה לישיב בבית ה', ואיך שייך להקדים את זבולן לגבי השמחה.

ואולי יש לומר דבאמת איירי כאן בדברי משה עצמו, וכפי שבפשיטות משמע הלשון כאן, והוא זה שאמר תורה צוה לנו משה, רק דכך הוא כוונת דבריו, דתורה צוה לנו היינו הקב"ה, רק שהוא צוה אותה לנו ע"י משה, דהיינו משה שהוא בכל דרא ודרא ובכל נפשא, וכדאמרו בחז"ל, והיינו שהיות וצוה לנו הקב"ה את התורה ע"י נשמה כללית שהוא בכל ישראל, לכך זכינו והתורה הוא מורשה לנו, דהיא ירושה

ואולי יש לומר דכלל לא איירי כאן לגבי השמחה של יששכר במה שיושב בתורה, דהרי התורה כאן מצוה לזבולן שמה, ולגבי יששכר אין שייך כלל לצוותו לשמוח במה שיושב באהלה של תורה, דמי פתי ולא ישמח מעצמו על זכיה זו, ולמאי כלל יש לתורה לצוותו לשמחה זו, אלא ודאי הציווי לשמחה נאמר כאן רק לזבולן, וזהו דאמרה תורה שמה זבולן בצאתך למסחר ואל תהא עצב בתפקידך זה, וכל זה משום דויששכר באהליך, והיינו שבאמת נחשב יששכר באהליך שלך זבולן, והיינו שאתה מכוח השותפות נחשב כיושב באהלה של תורה כיששכר עצמו ולכך שמה בצאתך.

רק דלפי דברי רש"י שהבאנו קשה, דהוא כתב שם לבאר מה דהוקדם זבולן קודם ליששכר, ולפי דברינו אין כאן כלל קדימה של זבולן ליששכר, דרק בזבולן איירי כאן וכנ"ל, וממילא לרש"י עדיין יקשה למה דהוקדם זבולן ליששכר לגבי השמחה, וצ"ע.

ולפי הנ"ל ניחא מה דנהגו כל ישראל לשמוח כל כך בשמחת תורה, וכפי שעיינו רואות דאפי' פחותים מישראל שמחים ורוקדים עד כלות בשמחת התורה, אלא דהוא כדברי הכתוב הנ"ל שמה זבולן בצאתך, דאפי' להם יש חלק התורה במה שהם מחזיקים הלומדי תורה.

וסמך מן הכתוב הוא מה דכתיב בצאתך, דהיינו לשון יציאה וגמר דהוא בשמחת תורה בסיום פרשיות התורה.

וגם ביאור נוסף יש לשמחה זו מהא דכתבנו לעיל דהתורה היא מורשה אפי' לקהלת יעקב והיינו לשון יעקב קטן ודל, דכל איש ישראל מקושר לתורה שניתנה על ידי משה שהוא בכל דרא ונפשא.

יזכנו הקב"ה לשמוח בשמחת התורה ולהיות מקושרים לתורה בין בלימודה ובין בקיום מצוותיה ובין בהחזקת לומדיה.

ולא קם נביא עוד בישראל כמושה אשר ידעו ה' פנים אל פנים (לה, י). רבו כאן הביאורים בהא דכתיב אשר ידעו ה' פנים אל פנים, וברש"י ביאר שהיה לבו של משה גם בו יתברך כביכול, והיינו שהיה מכירו וכבר גם בו מתוך שהיה מדבר עמו פנים אל פנים.

וברמב"ן כבר הקשה על זה דאינו נכון לבאר אשר ידעו על משה, דהרי משמעות הכתוב הוא שה' הוא ידעו אל משה פנים אל פנים, ולכך ביאר שהקב"ה גדלו ורומם את משה וכמו ידעתך בשם וכדומה, בזה שדיבר עמו פנים אל פנים.

אבל באמת קשה כאן עוד קושיא, איך כלל אפשר לומר דדיבר משה עם הקב"ה פנים אל פנים, הרי כתיב אשר לא יראני האדם וחי, ולכך גם במשה נאמר לו וראית את אחורי ופני לא יראו, וממילא אין זה דיבור פנים אל פנים, אלא פנים אל אחוריים, ואיך אמר הכתוב כאן אשר ידעו ה' פנים אל פנים, ולכאורה תרתי דסתרי נינהו.

ולכך נראה לבאר דבאמת איירי כאן על משה דהיה לבו גם בו בהקב"ה ומחמת שהיה מכיר בו כ"כ וכדביאר רש"י, ומ"מ לא יקשה מה דכתיב אשר ידעו ה' פנים אל פנים, דאמת נכון הוא דמי שהיה מדבר פנים אל פנים היה רק ה', דהוא כן דיבר אל משה בפניו, ומשא"כ משה לא דיבר אל הקב"ה פנים אל פנים אלא פנים אל אחוריים, והיינו דעל אף שידעו' יהא עולה על משה, מ"מ בעינן למיכתב כאן ה' לומר

דרק ה' דיבר פנים אל פנים ולא משה
עצמו.

ובכך יהא ניהא לרש"י ב' הקושיות, דמה
שהקשה הרמב"ן דהרי כתיב ידעו ה'
דמשמע על הקב"ה ולא על משה ניהא,
דמה דנכתב כאן ה' הוא לגבי המשך
הכתוב פנים אל פנים, אבל 'ידעו' כן עולה
על משה וכנ"ל, וגם בזה ניהא דבאמת
משה לא דיבר פנים אל פנים ממש אלא
אל אחוריים וכדברי הכתוב שם.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון
0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com